

**ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
STUDENTS CARING AND SUPPORT OPERATION SYSTEMS IN SCHOOL
OF BANGKOK EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1**

เพ็ญผกา ใช้สถิตย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับระบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 351 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติ t-test และ F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.2 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 53.3 และมีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ร้อยละ 77.5

ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ระดับการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ปัจจัยภูมิหลัง ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง มีระดับการดำเนินงานในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกัน ยกเว้นเพศที่มีระดับการดำเนินงานในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและการพัฒนา นักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนไม่แตกต่างกัน

Abstract

The purpose of this research was to study the difference of the background and the level of students caring and support operation system procedure. The samples were 351 administrators and teachers in secondary schools of Bangkok Education Service Area Office 1. The questionnaire was used to get the information and was analyzed by the processes of statistics: percentage, average, S.D., t-test, and F-test (One – way ANOVA). The results showed that most of the samples were female 68.9%. Their ages were more than 50 as the figure of 50.1% and 71.2% got bachelor degree. In addition 53.3% of them had working experience more than 20 years and they were also advocate teachers in the figure of 77.5%.

An overall of five aspects could be explained that the level of working process was good ($\bar{X} = 3.95$). The findings of each part showed that the most conducted by the samples was to study students individually and to encourage and students' improvement, to prevent and solve the students from the problems, to distinguish students and sending students to the other processes were the second rank.

With regard to the study, it appeared that the background, gender, age, education level, working experience, and position of the samples were effect on the above five aspects differently. The exception was the gender which had the same affect on studying students individually, sending students to the other processes and the encouragement and students improvement.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบรมราชโองการเกี่ยวกับการศึกษาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทาน เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2516 ว่า “การฝึกฝน และปลูกฝังความรู้จักเหตุผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดีเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อยกว่าการใช้วิชาการ เพราะการรู้จักพิจารณาจำแนกสิ่งผิดชอบชั่วดีได้โดยกระจ่างยอมทำให้มองบุคคลของสิ่งต่างๆ ได้ลึกกลงไปจนเห็นความจริงเมื่อได้มองเห็นความจริงแล้วก็จะสามารถไขความรู้อย่างดีและถูกต้องยิ่งขึ้นเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นได้มากขึ้น

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติให้ การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 63 กำหนดว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และ ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง(ราชกิจจานุเบกษา. 2546: 24)

“เยาวชนทุกคนมีได้ต้องการทำตัวเองให้ตกต่ำหรือเป็นปัญหาแก่สังคมประการใด แต่จริงต้องการจะเป็นคนมีความสำเร็จ มี ฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำควบคุมให้ดำเนินไปอย่าง ถูกต้องในฐานะที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุมดูแล ใกล้ชิดอยู่ทุกๆ ด้าน รองลงมาจากบิดามารดา”

ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในวันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2515 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547)

นักเรียนทุกคนที่เกิดมาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมของเด็กผู้นั้น ซึ่งพันธุกรรม นั้นเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ยากแต่ในปัจจุบัณนี้วิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าไปมาคนมนุษย์มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพันธุกรรมมากขึ้น และมีความพยายามที่จะปรับปรุงพัฒนาเรื่องพันธุกรรมของมนุษย์ให้ดีขึ้นส่วนในเรื่องของสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ จะพัฒนาควบคุมและ ส่งเสริมได้ด้วยวิธีการวางแผนที่ดี เพราะมีอิทธิพลต่อคุณภาพของนักเรียนมากแต่การพัฒนาหรือการควบคุมมีความสลับซับซ้อนเพราะมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามความแตกต่างของชุมชน ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2547: 2)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้เกิดผลตามนโยบายคุณธรรมนำความรู้” แต่ที่ ผ่านมางานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่ กระทรวงศึกษาธิการ มีกฎ ระเบียบ มาตรการเกี่ยวกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วหลายฉบับและมีนโยบายการส่งเสริมสิทธิเด็กและครอบครัว คือ เด็กทุกคนต้องได้รับ สิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ สถานศึกษาต้องมีระบบดูแลพิทักษ์ปกป้อง และ คุ้มครองเด็กทุกคนให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดสิทธิทั้งทางร่างกาย ทางเพศและทางจิตใจ หน่วยงาน ทางการศึกษาต้องช่วยเหลือและจัดสรรโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เปิดโอกาสให้องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว สนับสนุน ส่งเสริมและสร้างสรรค์กิจกรรมการ พัฒนาเด็กและครอบครัว พัฒนาศักยภาพของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัวในทุกระดับให้มีความพร้อมและมีศักยภาพในการ ช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

การพัฒนาประเทศต้องพัฒนาที่ตัวบุคคลเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะเด็กซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าเหนือสุดกว่าทรัพยากรใดๆ ซึ่ง เจริญเติบโตเป็นปัจเจกบุคคลเป็นผู้กำหนดอนาคตในสังคมต่อไป สถาบันครอบครัว พ่อแม่ หรือผู้ให้การเลี้ยงดูเป็นสิ่งที่ มีอิทธิพลมาก ที่สุดต่อรูปแบบของ พฤติกรรมเด็กถึงวัยรุ่น เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทาง ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพที่ดี การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น เด็กเกเร ก้าวร้าว ซอซอทะเลาะวิวาท และ ไม่เชื่อฟัง นั้นเกิดจากเด็กเรียนรู้หรือได้รับการสั่งสอนอบรมโดยเจาะจงหรือไม่ได้เจาะจงจากบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก ซึ่งได้แก่บิดา มารดา เป็นสำคัญ นอกจากนั้นญาติพี่น้องครู เพื่อน และผู้ใกล้ชิดอื่น ๆ มีส่วนในการสร้างอุปนิสัยของเด็กด้วย

บทบาทของครูในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น คงไม่ใช่เรื่องใหม่เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการ มาช้านานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคลเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยโดยเฉพาะการทำงานอย่าง มีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม (กรมสามัญศึกษา 2544: 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา(เดิม) ตระหนักถึงความสำคัญ ดังกล่าว จึงจัดทาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนรวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการทำงาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคลดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันแก้ไข ปัญหาหรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำคัญของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนในทุกกระดับ ผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชน (กรมสามัญศึกษา 2544: 2-3)

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการพัฒนาป้องกันและแก้ไข ญานักเรียนในอุปการะปัจจุบันกรมสามัญศึกษาได้กำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษานาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปดำเนินการในทุกโรงเรียนโดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมา (กรมสามัญศึกษา 2544: 1-2) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอกรวมทั้งต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายรวมถึง การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไข ญานโดยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการและจัดให้มีข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนทั้งด้านความรู้ในการเรียนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความประพฤติ การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจะจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง การป้องกันและแก้ไขนักเรียนเป็นการดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ด้วยการให้คำปรึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาและการส่งต่อนักเรียน เป็นการดำเนินการสำหรับกรณีที่มีนักเรียนมีปัญหา มีความยุ่งยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วไม่ดีขึ้นควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครู ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอย่างน้อย 1 คน ที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่างๆ เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการส่งต่อและรับชมแก้ไขส่งเสริม พัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 เนื่องจาก การดูแลเอาใจใส่นักเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เป็นการช่วยเหลือนักเรียนและดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนได้อย่างทั่วถึง เพราะนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่แตกต่างกัน และเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ เป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนได้เจริญเติบโตเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งในสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) จากจำนวนประชากร 4,017 คน เป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 จำนวน 0 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครย์ซีและมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970; อ้างถึงใน กายูจนา วัฒนา, 2544: 244) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 351 คนการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1

ลักษณะแบบสอบถามระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 จำแนกออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการ

ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา และด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวน 35 ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตร ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ต (Likert) โดยเรียงลำดับจากการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ส่วน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น เพิ่มเติม ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงโดยเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาเพื่อให้ข้อเสนอแนะและแก้ไข ปรับปรุง และนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยรวบรวม ข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่ง นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ความถี่ (f) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ปี จัจุบันมีหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 68.9 เป็นเพศหญิง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 50.1 มีอายุ มากกว่า 50 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 71.2 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 53.3 และมีตำแหน่ง ในสถานศึกษาเป็นครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ร้อยละ 77.5

ระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีระดับการดำเนินงานในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญา ด้านการส่ง ต่อให้นักเรียนมีระดับการดำเนินงานในระดับมาก คือ มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับมาก

การทดสอบสมมติฐาน ปี จัจุบันมีหลังที่แตกต่างกันมีผลต่ระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนไม่ แตกต่างกัน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญามีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการ ป้องกันและแก้ไข ปัญาและด้านการส่งต่อนักเรียน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญา และด้านการส่งต่อนักเรียน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
4. ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการ ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญา และด้านการส่งต่อนักเรียน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
5. ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการ ป้องกันและแก้ไข ปัญาและด้านการส่งต่อนักเรียน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ในระดับมาก โดยมีระดับการปฏิบัติงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการ ปฏิบัติงานมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญา ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้าน การส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของชูเดช หาญทองช่วง และคณะ (2546) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ระดับการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวม พบว่า ปี จัยภูมิหลังด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง มีระดับการปฏิบัติงานในด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกัน ยกเว้นเพศที่มีระดับการดำเนินงานในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนาม ทับทิมใส (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการพิจารณามาตรฐานตัวชี้วัดงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการประเมินผลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการสรุปผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน ผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัยทำให้ทราบสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และแนวทางแก้ไขที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ควรมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ควรมีการดำเนินการพัฒนาครูประจำชั้นและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และเจตคติที่ดีตลอดจน มีทักษะในการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
2. ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร อำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมให้ครูประจำชั้นและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้มีการประสานงานกันอย่าสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การประชุมผู้ปกครองร่วมกับครูประจำชั้น เป็นต้น
3. ควรมีการติดตาม นิเทศ กำกับ ดูแล และให้การช่วยเหลือครูประจำชั้นเมื่อพบปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ผู้ปกครองควร เข้ามามีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ศึกษาในส่วนของปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ครูหัวหน้าระดับ และครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครอง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ควรศึกษาถึงนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้านว่ามีการสนับสนุน ส่งเสริม สถานศึกษา เพียงใด ในเรื่องของการวางแผนการดำเนินงาน การหาแนวทางช่วยเหลือและสนับสนุนให้ตรงตามความต้องการทำให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไร อีกทั้งการจัดหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น เจ้าหน้าที่พยาบาล หรือ เจ้าหน้าที่จากกรมสุขภาพ เป็นต้น

ผู้ปกครอง

ควรศึกษาว่าการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน มีนโยบายให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร การทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเฝ้าสภาพปัญหาที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- กาญจนา วัฒนาบุ. (2544). การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกรุงเทพฯ: มปท.
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน, คณะกรรมการและ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547ก). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน, คณะกรรมการและ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547ข). คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน(2547). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- จรรุวรรณ รัตนามาลี. (2547) สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสพฐ. เขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจริญ กาะ. (2542). การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนดอกลำไต้วิทยาคม จังหวัดพะเยาวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออนไลน์. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2553.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. (2539). ชุดวิชาการสอนวิจัยชุมชน นนทบุรี: เอส. อาร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. (2547). แหล่งที่มา <http://www.Onec.go.th> (17/8/47) สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2553.
- ชูเดช หาญทองช่วง; และคณะ. (2546). การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร
- โซว์นันต์ มารุตวงศ์. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทวีศักดิ์ สนนี. (2547) การพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสวายวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- นันทพงศ์ พฤษชาติรัตน์. (2546). การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- บันลือ ยุบลมาตย์. (2547) การพัฒนาการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- บุญหนา ศรีลาดเลา. (2546). การพัฒนาการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแคนดงพิทยาคม กิ่งอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- พิชญ์มณฑน์ สีกำเนิดไทย. (2546) การติดตามการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545. ม.ป.ท.
- เพิ่มพูน ผ่านลำแดง. (2546). การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนหนองสอพิตยาคม ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์สังกัดกรมสามัญศึกษา รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เพิ่มศรี เมฆสวัสดิ์; และคณะ. (2547). สภาพปัญหาการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับ สารเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร
- มันทนา เฟิงหนู และ รังสรรค์ เฟิงหนู. (2546). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ศึกษาพิเศษกึ่งงานแนะแนว. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.

- ยุทธนา เรื่องไฟศาล. (2547). การจัดกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- เรืองยศ อุดรศาสตร์. (2546). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- วิชากร, กรม. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วิเชียร วัฒนา. (2547). สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิจิตร เสาร์อ่อน. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- วีระชัย รอดหลง. (2549) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน. ลพบุรี บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- ศึกษาศิการ์ กระทรงง. (2546). จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการกรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ษมาภรณ์ สายวงศ์ปัญญา. (2548) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำปาง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- สมชาย เหลืองอ่อน. (2548). ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพงษ์ แก้วอาจ. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- สมพร สระบัว. (2546). การประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. (2550)การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/advance.php>.
- สามัญศึกษา, กรม. (2544). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา
- สุภาพจิต, กรม. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป.
- _____. (2545ข) . คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกรุงเทพมหานคร: บริษัทยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป.
- _____. (2546). อีคิว ความฉลาดทางอารมณ์. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- _____. (2546 ก). การศึกษาปัญหาและความต้องการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). จิตวิทยาเด็กเกเร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (ม.ป.ป.) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ดรุณดีลานันท์, และคณะ. (2547). การศึกษาสภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษา: โรงเรียนวังมะด่านวิทยาคม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร